

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Elfenbenskusten (17)

25

Mänskliga rättigheter i Elfenbenskusten 2002

Anmärkning:

Nedanstående rapport är sammanställd före den nuvarande krisen i Elfenbenskusten och reflekterar därför inte den mycket oklara situation som råder i landet idag.

Den 19 september 2002 inträffade ett försök till statskupp. Upproret koncentrerades till Abidjan och två städer i den norra delen av landet. Regeringsstyrkor slog snabbt ned upproret i Abidjan medan rebellgruppen MPCI tog - och behåller - kontroll av den norra halvan av landet. Statskupsförsöket och den fortsatta konflikten i landet har medfört allvarliga övergrepp mot civila såväl av militären och ordningsmakten som av rebellerna. trovärdiga rapporter pekar på förekomsten av försvinnanden, summariska avrättningar, godtyckliga frihetsberövanden och tvångsrekrytering. Flera massgravar har upptäckts och är föremål för undersökning. I den regeringskontrollerade delen av landet är trakasserier mot utlänningar och personer från norr vanligt förekommande.

Politisk bakgrund

I december 1999 genomfördes en statskupp mot den dåvarande president Bédié och general Guei tog makten. Övergången till civilt styre blev våldsam och kantades av flera kuppörsök och MR-läget i landet förvärrades betydligt. Hundratals människor miste livet. Armén präglades av inre splittring och bristande disciplin. Civilt styre återupprättades i oktober 2000 då nuvarande president Laurent Gbagbo vann presidentvalet. Under 2001 och 2002 stabiliserades utvecklingen i landet gradvis. Under hösten 2001 genomfördes ett nationellt försoningsforum och ett antal rekommendationer antogs. I den mest kontroversiella, frågan om oppositionsledaren Ouattaras medborgarskap och valbarhet, fattade juridiska myndigheter i juni 2002 beslut om att utfärda medborgarskap.

Elfenbenskusten har ratificerat i stort sett alla av de mest centrala MR-konventionerna.

Med undantag för extraordinära händelser under militärtiden och i samband med de upprepade försöken till statskupper, känner ambassaden inte till att

statsmakten skulle sanktionera mord eller avrättningar utan föregående rättsligt förfarande. Anklagelser om tortyr, vilket är förbjudet enligt konstitutionen, har förekommit.

Dödsstraff är förbjudet enligt konstitutionen.

Även om den nuvarande presidenten försöker införa maktodelningsprincipen så är domstolarna ännu inte självständiga i förhållande till den exekutiva makten. Dessutom förekommer korruption inom rättsväsendet.

Kortvariga politiska frihetsberövanden förekommer då och då. Nästan uteslutande rör det RDR-anhängare som misstänkts för försök till destabilisering av landet.

Strafffrihet har konstaterats vad de ansvariga för våldshandlingarna under hösten 2000, angår.

Yttrande- och mediafrihet råder. Då pressen varit fri att skriva vad den vill utan samhällsansvar, har den byggt upp och underblåst det missnöje och det hat som finns mellan olika grupper om makt och inflytande och därmed förberett vägen för de upprepade kupp försöken.

Politisk pluralism och flerpartisystem finns.

Någon diskriminering i arbetslivet har tidigare i princip inte förekommit. Sedan några år finns dock en tendens att statsmakterna rekommenderar att arbetsgivarna i första hand anställer ivoriansk arbetskraft.

Hälsovårds- och undervisningsväsendet har i stort raserats under 90-talet. Bättre sjukvård, inklusive en allmän och obligatorisk sjukvårdsförsäkring, och gratis grundutbildning åt alla barn, ingår i den nya regeringens sociala reformprogram. En förnämlig upplysningskampanj mot spridning av Aids förekommer. Ca 12 % av befolkningen beräknas vara HIV-smittade. Omkring hälften av befolkningen är läskunniga. Seder och bruk leder till att flickor och kvinnor får sämre utbildning än männen.

Trots att fattigdomen breder ut sig så är levnadsstandarden i Elfenbenskusten fortfarande högre än i grannländerna. BNP per capita är ca 6000 SEK.

Oaktat en allmän diskriminering av kvinnor så ökas ständigt kvinnornas inflytande i samhället. En mångfald av kvinnliga organisationer finns som är aktiva och flyttar fram de kvinnliga positionerna. Det finns sex kvinnor i regeringen, fem i Högsta Domstolen och 19 i parlamentet som har 225 medlemmar. Presidenten tillämpar positiv diskriminering för att uppnå jämställdhet.

Månggifte och kvinnlig omskärelse - som är förbjudet - är allmänt utbrett i de norra delarna av landet.

Under de senaste två åren har Elfenbenskusten varit utsatt för en häftig kampanj i den internationella pressen för förekomsten av barnarbete, särskilt på kakao- och kaffeplantagerna, och för människohandel. Kampanjen har styrts av inrikespolitiska intressen. Dels har barnarbete på plantagerna alltid förekommit och inte dykt upp som någon ny företeelse när president Gbagbo kom till makten, dels är regeringen uppmärksam på problemet och försöker göra något åt. Med vissa grannländer, t ex Mali, varifrån barnen kommer och mot betalning förmedlas av illvilliga mellanhänder, har samarbete inletts för att stävja barnhandeln.

Officiellt har Elfenbenskusten 26 % invandrare; inofficiellt är siffran avsevärt högre. Sedan några år anser myndigheterna att andelen utlänningar blivit så stor att en smärtgräns har nåtts och att invandringen därför måste regleras. En första åtgärd är då att identifiera befolkningen och upprätta ett folkbokföringsregister som bas för utfärdandet av bl a ID- och rösthandlingar. Grannländerna oroar sig för konsekvenserna av detta folkbokföringsregister och fruktar en massåtervandring.

Invandrarna kommer huvudsakligen från grannländer som Burkina Faso, Mali, Guinea. Så länge som deras antal var begränsat och ekonomin blomstrade var invandrarna en tillgång och vållade inga problem. Med den ekonomiska och politiska krisen i Elfenbenskusten har utlänningarnas situation allt mer försämrats. De har även blivit ett slagträ och offer i den politiska kampen. Från ordningsmaktens sida utsätts de ständigt för olika former av trakasserier och diskriminering.

Sedan det misslyckade försöket till statskupp den 7-8 januari 2001 har det fram till kuppörsöket den 19 september 2002, varit lugnt i Elfenbenskusten och inga våldsamheter eller allvarliga övertramp på mänskliga rättigheter torde ha ägt rum. Vad debatten har handlat om är dels frigivning av personer som under en längre tid suttit häktade utan rättegång, dels rättegångar mot och straff för de som anses ansvariga för händelserna i oktober och december år 2000. Inför anordnandet av det framgångsrika forum för nationell försoning under hösten 2001 hade i princip samtliga dessa frågor lösts. Därefter har frågor om maktodelning, politik försoning, korruption, ordningsmaktens beteende och förföljelse av främst utlänningar och den förvärrade ekonomisk och social krisen, dominerat.

Inte minst den Europeiska Unionen har haft anledning att i en fördjupad dialog med de ivorianska myndigheterna understryka vikten av demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och etablerandet av en verklig rättsstat där domstolarna är oberoende av den exekutiva makten.

